

Nr 539.

Av herr **Bengtsson** i Norup m. fl., om anslag till understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolkurser.

Så kallade flyttande folkhögskolkurser ha av skilda folkbildningsorganisationer anordnats från år 1905. Sedan de under en följd av år erhållit statsunderstöd från det allmänna föreläsningssanslaget, anvisade 1928 års riksdag för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag på 25,000 kronor till anordnande av folkbildningskurser, s. k. flyttande folkhögskolkurser. Lika stort anslag beviljades också för det följande budgetåret.

1930 års riksdag höjde på grund av motionsledes framställt yrkande (andra kammaren nr 212) anslaget till 40,000 kronor för budgetåret 1930/1931. Samma belopp beviljades på Kungl. Maj:ts förslag även för vart och ett av budgetåren 1931/1936.

På förslag av skolöverstyrelsen begär nu Kungl. Maj:t, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1936/1937 höjes till 45,000 kronor.

Då 1928 års riksdag vid sidan om det allmänna föreläsningssanslaget beviljade ett särskilt anslag till flyttande folkhögskolkurser och Kungl. Maj:t i anslutning härtill utfärdade särskilda bestämmelser för anslaget användning (kungl. kung. den 13 september 1928, nr 418), innebar detta tydligen, att statsmakterna ansågo denna kursverksamhet intaga en betydelsefull särställning i folkbildningsarbetet. Detta framhövdes också därigenom, att anslaget efter ett par år starkt förhöjdes, vilken förhöjning fick kvarstå under den följande kristiden, då eljest alla bildningsanslag beskuros.

Denna särställning ifråga om statsunderstödet till den flyttande folkhögskolkursverksamheten måste också anses vara självfallen. Anordnandet av en dylik folkhögskolkurs i en bygd är nämligen en händelse av ingripande betydelse i traktens kulturliv. Då kursen måste omfatta minst 30 timmar, ställer den så stora krav både ifråga om ekonomiskt tillskott från kommun och föreningar och även beträffande uthålligt intresse för de föreläsningar och övningar, som kursen har att bjuda, att ett långvarigt och grundligt förarbete är den första förutsättningen för en lyckad kurs. Den första åtgärden är härvid att sammankalla representanter för alla i orten förefintliga föreningar och åsiktsriktningar för utvärdering av intresset för och möjligheten av en eventuell kurs. Sedan organisationerna uttalat sig, tillsättes en allsidigt sammansatt kursbestyrrelse, som har att ingå till kommunala myndigheter och föreningar, bolag o. s. v. med framställning om anslag och vidare att uppgöra förslag till kursprogram. Detta förarbete sker i samverkan med länets folkhögskolkursförening, som i sin tur har att före den 15 augusti ingå till skolöverstyrelsen med framställning om statsbidrag till samtliga för det kommande arbetsåret beräknade

kurser, vilken framställning skall vara åtföljd av fullständig kursplan och kostnadsberäkning. Samtidigt samla ombud i varje förening deltagare till kursen, vilka vid antecknandet betala kursavgiften och få deltagarkort.

Nu är det så, att man på de flesta håll önskar få en dylik folkhögskolkurs i början av arbetsåret, d. v. s. september—november. Kursen utgör då den bästa upptakt och eggelse till ett intensivare och djupare studiearbete i studiecirkel, radiogrupper o. s. v. Kurserna måste därför förberedas den föregående våren och sommaren. Efter ansökningstidens utgång behöver skolöverstyrelsen tydligen minst en månad för behandlingen av ansökningarna och beslutsfattande och expedierande. Om statsanslaget härvid visar sig otillräckligt, såsom de sista åren varit fallet, nödgas överstyrelsen fram i september meddela, att anslag ej kan beviljas till mer än en del av de förberedda kurserna, som ofta till och med vid denna tid måste ha kursprogrammen tryckta och annonserade. Om också svårigheterna ej alltid äro så bjärt framträdande, klaga dock föreningarna allmänt över den skada, som åstadkommes för bildningsintresset i bygder, där det starka intresset för den färdigplanerade kursen fått den starka avkylning, som kursens avlysande på grund av bristande statsbidrag måste medföra.

Såsom i propositionen anföres betonar skolöverstyrelsen, att intresset för denna verksamhet är i tilltagande, sedan den numera stabiliserats och tillvunnit sig allt större förtroende.

Ansvaret för denna kursverksamhet uppbäres av en folkhögskolkursförening för varje län, i vissa län benämnda bildningsförbund, med syfte att tjänstgöra som organ för ett allmännare samarbete inom länets folkbildningsverksamhet. I Södermanlands och Jämtlands län äro dylika föreningar under bildande, varefter endast Norrbottens län återstår utan organisation. Dessa folkhögskolkursföreningar äro sammanslutna i en samarbetskommitté, vilken nu genom sin ordförande, rektor Ivar Andrén, Västerås, från samtliga förbund infordrat och erhållit uppgifter angående verksamhetens nuvarande läge och planerna för nästa arbetsår.

Av det sålunda insamlade materialet, som kommer att ställas till statsutskottets förfogande, framgår, att den i kungl. propositionen föreslagna förhöjningen av ifrågakvarande anslag är otillräcklig.

För budgetåret 1934/1935 sökte föreningarna bidrag till 113 kurser med 50,380 kronor. Skolöverstyrelsen kunde med det tillgängliga anslaget på 40,000 kronor endast bevilja bidrag till 98 kurser. För innevarande budgetår sökte föreningarna bidrag till 132 kurser med 55,568 kronor. Då det tillgängliga anslaget även detta år utgjorde blott 40,000 kronor, kunde överstyrelsen ej heller nu lämna anslag till mer än 98 kurser.

De av folkhögskolkursföreningarnas samarbetskommitté från föreningarna insamlade uppgifterna visa nu, att föreningarna beräkna sitt anslagsbehov för budgetåret 1936/1937 till 60,330 kronor. Härtill kommer behovet för de

under bildning varande föreningarna i Södermanland och Jämtland liksom också möjligen för föreningarna i Gästrikland och på Gotland, vilka ej i år bedriva dylik kursverksamhet. Här angivna siffror angående föreningarnas anslagsbehov nästa budgetår ha erhållits under innevarande januari månad och grunda sig på föreningarnas erfarenhet av arbetet under pågående arbetsår. Detta material kunde alltså ej vara tillgängligt för skolöverstyrelsen, då denna i somras hade att till Kungl. Maj:t ingiva sina riksdagspetita.

Det grundliga och långvariga förarbetet för dessa kurser synes böra giva dem en särställning även i det hänseendet, att anslaget på åttonde huvudtiteln till detta ändamål gives karaktären av förslagsanslag. Såsom ovan visats är det endast härigenom möjligt för kursanordnarna att bedriva kursförberedelserna med den trygghet, som är nödvändig. Ovissheten huruvida kursen till sist verkligen kan komma till stånd måste verka förlamande på de organ, som fullt frivilligt och osjälviskt ha åtagit sig arbetet för denna betydelsefulla folkbildningsverksamhet. Anslaget till de fasta folkhögskolorna såväl som till folkbiblioteksväsendet utgår ju också som förslagsanslag.

Såsom skolöverstyrelsen framhåller och de anförda siffrorna angående begärda anslag visa, har verksamheten stabiliserats och visar en fortgående måttlig stegring av anslagsbehovet, som väl bör förena sig med en förändring av anslaget från reservations- till förslagsanslag.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställa vi härmed till riksdagen

att till understöd för anordnande av s. k. flyttande folkhögskolkurser för budgetåret 1936/1937 anvisa ett belopp av 60,000 kronor, och

att besluta att beloppet får utgå som förslagsanslag efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

Stockholm den 23 januari 1936.

Sven Bengtsson
i Norup.

P. L. Persson
i Undersvik.

Hjalmar Gustafson
i Dädesjö.

Josef Hagman.

Georg Nyblom.
